

„Tehetség, szorgalom, hivatás”

Tanulmánykötet

Kézirat lezárva: 2021. június 25.

"Tehetség, szorgalom, hivatás"

Kiadja:

a Magyar Rendészettudományi Társaság

Vám- és Pénzügyőri Tagozata

Szerkesztette:

Csaba Zágon és

Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes

Felelős kiadó:

Szabó Andrea

ISBN: 978-615-81879-0-9

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

Tartalomjegyzék

Szerzők.....	7
Lektorok.....	11
Lectori Salutem!.....	13

Tanulmányok

Christián László - Lippai Zsolt: Kakuktkojás vagy új rendészeti alappillér?	17
Gonda Éva: Az Europol hospitáció hasznosítása a pénzügyi nyomozók képzése terén	31
Kakócz Krisztián – Vedó Attila: A toloncolás szabály- és szervezetrendszere a második világháború előtt	43
Kovács Gábor: A vezetői kompetenciák fejlesztésének lehetőségei a Rendészettudományi Kar hallgatóinak körében	57
Magasvári Adrienn: Egy új jogviszony „születése” – az adó- és vámhatósági szolgálati jogviszony vizsgálata	69
Molnár Katalin: Mi harminc? Tudománymetria helyett – Szerzőtársas játék.....	87
Nyeste Péter: A modern bűnügyi hírszerzés modelljeinek fejlődése	103
Pajor Andrea: Adóigazgatási tisztviselők képzése	115
Sallai János - Borszéki Judit: Egy megvalósítható utópia? Közös munkanyelv keresése a nemzetközi rendőri együttműködés kezdetén.....	129
Suba László: Nyelvhelyesség a közszférában: Létkérdés vagy úri huncutság?	143
Szabó Andrea - Hájer Tamara: A vámfelsőoktatás uniós elismerési eljárásának elemei.....	153
Szlifka Gábor: Okos adózás, okos adóigazgatás – Minden ami okos, de mit is jelent pontosan?	181

Kutatási eredmények

Balla József - Kiss Lajos: A rendvédelmi szervező szakirányú továbbképzési szak indításának legfontosabb tapasztalatai.....	197
Borzán Anita - Szekeres Bernadett: A digitalizáció hatása a gazdasági szakismeretek és a számvitel oktatására.....	211
Duchon Jenő: Tanulási stílus és játékos típus összevetése felnőtteknél, az oktatási folyamat játékosítása céljából	223
Erdős Ákos - Somogyi Ágnes: Koffeinhasználat és koffeinhasználati zavar vizsgálata rendészeti hallgatók körében	237
Halasi Nóra: Feltáró kutatás a hivatástudat és motiváció jelentőségének vizsgálatára, a Hajdú-Bihar Megyei Adó- és Vámigazgatóság személyi állományának összefüggésében	251

Pajor Andrea*: Adóigazgatási tisztviselők képzése

Absztrakt

A tanulmány célja annak körvonalazása, hogy milyen előzmények után került sor a Nemzeti Közszerológati Egyetemen 2017. szeptemberében az adóigazgatási szakirány bevezetésére. Ehhez szükségképpen ismertetni kell a szakszerű magyar közigazgatás és ahhoz kapcsolódóan a közigazgatási szakember képzés kialakulásához és fejlődéséhez vezető lépéseket. Ezek vázlatos taglalása után kerülhet sor a közigazgatási felsőoktatási képzésen belül szakmai specialitást jelentő adóigazgatási képzés Nemzeti Közszerológati Egyetemen történő bevezetésének bemutatására, jelentőségének kiemelésére.

Kulcsszavak: *közigazgatás, közigazgatási képzés, adóigazgatás, adóigazgatási képzés*

Abstract

The study aims to outline the antecedent that leads to introducing the tax administration specialization at the University of Public Service in September 2017. To this, it is necessary to describe the steps leading to the formation and development of professional Hungarian public administration and the related training of public administration specialists. After outlining these, the introduction of tax administration training, a professional speciality within the University of Public Service can be presented and highlighted.

Keywords: *public administration, administrative training, tax administration, tax administration training*

Bevezetés

Elsőként az adóigazgatás fogalmát szeretném rögzíteni, melyhez a Pallas Nagy Lexikona által írtakat választottam. Ez az első modern, teljesnek tekinthető és nem fordításon alapuló magyarországi lexikon, amelyet a Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt. adott ki 1893 és 1897 között tizenhat kötetben. A szerzők a lexikon mintegy 150.000 címszavában foglalták össze a 19. század végének tudományos és közérdekű ismereteit. Az adóigazgatás fogalmi meghatározása a 19. század végén keletkezett ugyan, de ma is érvényesnek gondolom és ebben a megközelítésben értelmezem a tanulmányban az adóigazgatást. Eszerint „*az adóigazgatás (adókezelés) összessége azoknak a szabályoknak, intézményeknek és hatósági tevékenységeknek, melyek által az adóztatás az érvényben levő anyagi adótörvények határozatai szerint teljességbe megy. ... Az adóigazgatás az általános közigazgatás egyik ágazata lévén, az adókezelés szervezete és fejlődése az általános közigazgatás szervezetétől és fejlődésétől függ. ...*”²⁸⁸

A meghatározásból kiemelendőnek tartom azt a megállapítást, hogy az adóigazgatás az általános közigazgatás ágazata és függ annak szervezetétől és fejlődésétől. Erre tekintettel

* Pajor Andrea dr., mesteroktató, Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszék, <https://orcid.org/0000-0003-4754-3654>, pajor.andrea@uni-nke.hu

²⁸⁸Pallas Nagy Lexikona. HTML változat. Adóigazgatás címszó. Forrás: <https://mek.oszk.hu/00000/00060/html/001/pc000105.html#9> (Letöltve: 2021. április 14.)

szükséges kitérnem a magyar közigazgatás és közigazgatási képzés fejlődésének jelentősebb állomásaira, amennyire a közlendőm szükségessé, a terjedelmi korlátok pedig lehetővé teszik.

Második lépésként a tisztviselő, mint fogalom meghatározását szeretném elvégezni. Ehhez A magyar nyelv értelmező szótárában az alábbiakat találtam: szellemi, értelmiségi munkakört betöltő, hivatali viselő fizetéses alkalmazott, hivatalnok.²⁸⁹ Ezt a meghatározást azonban túl általánosnak éreztem, tekintve, hogy a közigazgatásban dolgozó tisztviselők képzésére koncentrálok, míg a fenti, általánosabb meghatározásba a közalkalmazottakat is beletartozónak érzem.

A bevezetőben végeztem a képzés, mint fogalom egyértelműsítését szeretném elvégezni. A hazai közszolgálati szakirodalomban az iskolarendszerű (formális oktatást) tekintik képzésnek. A Felnőttoktatási és képzési lexikon szerint a képzés a gondolkodási és cselekvési műveletek, jártasságok, készségek kialakítását, képességek kifejlesztését jelenti, tágabb értelemben viszont meghatározott életpályára, szakmára, tevékenységi területre vonatkozó elméleti és gyakorlati felkészítést jelent. Képzésen jellemzően valamilyen iskolarendszerű oktatást értünk, amelyben való részvételre a közszolgálatba lépés előtt kerül sor. Ez a magyar közigazgatásban jelenleg a felsőfokú tanintézetben történő diplomaszerezést jelenti.²⁹⁰

Tanulmányomban a továbbiakban az előzőek szerinti fogalom használatával élve törekszem bemutatni a közigazgatási, majd ezen belül az adóigazgatási szakemberek képzésének kialakulását.

Kezdetek

A közigazgatási képzések történeti előzményeit feltárva elsőként indokolt arról beszélni, hogy mikor alakult ki egyáltalán Magyarországon a közigazgatás tudomány, amelyen belül lehetőség adódik az adóigazgatás helyét és szerepét is vizsgálni, illetve az ezen a területen működő szakemberek képzését vizsgálat alá vonni.

A magyar közigazgatás tudomány és ehhez kapcsolódóan a képzés fejlődését négy szakaszra bonthatjuk:

- a gyakorlati közigazgatás-tudomány kora (a középkortól 1850-ig)
- a jogpozitivizmus kora (1850-1945)
- közigazgatás-tudomány a szocializmusban (1945-1990)
- közigazgatás-tudomány a jelenkorban (1990-től).²⁹¹

Az államigazgatás ugyan egyidős az állammal, azonban hivatásos igazgatási réteg nem volt mindig, laikusok vettek részt az állam igazgatásában, akiknek hiányzott a szakképzettségük. Jellemzően a gazdasági hatalom letéteményesei ültek a legmagasabb állami pozíciókban, a feladatok ellátásához elegendő volt a józan észre hallgatni, még írni-olvasni sem kellett tudni, hiszen erre a középkorban ott volt a papság, akik ellátták a dokumentálással kapcsolatos

²⁸⁹ A magyar nyelv értelmező szótára. Forrás: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/t-4D5B8/tisztviselo-4F6BA/> (Letöltve: 2021. április 14.)

²⁹⁰ BELÉNYESI Emese: A magyar közigazgatási képzések, továbbképzések intézménytörténete a XX. századtól napjainkig. Tanulmány. Budapesti Corvinus Egyetem, 2010. Forrás: http://real.mtak.hu/82343/1/A_magyar_kozigazgatasi_kepzesek_intezmenytortenete_u.pdf (Letöltve: 2021. március 4.)

²⁹¹ HAJNAL György-JENEI György: Közigazgatási rendszerek, valamint közigazgatás-, illetve közmenedzsment-tudomány és -képzés Európában és Magyarországon. *Közgazdaság*, 2008/4. szám. pp. 29-38.

teendőket. Az igazgatási döntéshozatal a hatalmat gyakorló nemesek kezében volt.²⁹² A közigazgatás, mint hangsúlyosan professzionális tevékenység iránti igény Mátyás korától kezdve jelent meg Magyarországon. Ő az abszolutisztikus államberendezkedés irányába haladva kancelláriai rendszer kiépítését valósította meg, melyben kulcsszerepet töltöttek be a kancelláriai titkárok. A pénzügyi igazgatásban is egyre fontosabb szerephez jutott tehát a tapasztalat, gyakorlat megléte, a képzettség és a műveltség is.²⁹³ A kancelláriai titkárok abban az időben közrendű tisztségviselők voltak, olasz egyetemeken szerzett igazgatási szakértelemmel, azonban szerepük a Mátyás uralkodását követő évtizedekben fokozatosan háttérbe szorult.²⁹⁴

A szakértő közigazgatás eszméje a 18. században, Mária Terézia uralkodása alatt a feudális abszolutizmushoz kapcsolódva jelent meg. A majdani közigazgatási képzések gyökerét a politico-cameralis tudományok oktatása jelentette, melyet 1777-ben rendelt el Mária Terézia.²⁹⁵ A felvilágosult abszolutizmus korában átszervezték a központi hivatalokat, növekedett a szakképzett hivatalnokok száma, a közszolgálat elkezdett hivatássá válni - a vármegyék kivételével. A 19. századig a vármegye és a magyar nemesség ellenállása miatt nem voltak valódi reformok a helyi igazgatásban. A közigazgatással kapcsolatos kérdések megvitatása a reformországgyűléseken, megyegyűléseken folyt, azonban csak részeredményeket sikerült elérni.²⁹⁶

1849. után az elnyomó osztrák hatalom több bürokratikus újítást vezetett be az országban, többek között egységes pénzkezelési, számviteli és adóigazgatási rendszer jött létre.

Már az 1867-es kiegyezés után felmerült az igény arra vonatkozóan, hogy az akkori állami (mai szóval élve: közszolgálati) jogviszonyt az egyéb munkajogi jogviszonyokhoz képest eltérően kellene szabályozni. Átfogó törvényi szabályozás nem született, de számos törvényben, illetve rendeleti szinten szabályozták a különböző jellegű közszolgálati jogviszonyokat.

A közhivatalnok definícióját az 1874-ben kiadott Pénzügyi Szolgálati Szabályzatban fektették le elsőként. Ez alapján állami tisztviselő az, akit az államfő, vagy miniszter, vagy kinevezési jogkörrel felruházott hatóság a törvényileg megállapított fizetési osztályok felsorolt állások egyikére kinevez, hivatalos esküt tesz és az állam igazgatásában vagy az államvagyon kezelésében részt vesz.²⁹⁷ Ugyanebben az időben ment végbe egy oktatási reform. A Trefort Ágoston által kibocsátott 3055/1874. évi rendelet a jogi képzésen belül kettéválasztotta a jogi és az államtudományi képzést (bifurkáció). Ennek alapján a jogi képzésben két alapvizsgát vezettek be, a hallgatók választhattak, hogy államtudományi vagy

²⁹² TEMESI István: A közigazgatási dolgozók képzésének története. *Magyar Közigazgatás*, Új folyam, 3. sz. 2011/3. szám. pp. 90-98: 92-93.

²⁹³ MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek*, XXV. évf., 2015/43-46. sz. pp. 39-46: 42.

²⁹⁴ HAJNAL György - JENEI György: Közigazgatási rendszerek, valamint közigazgatás-, illetve közmenedzsment-tudomány és -képzés Európában és Magyarországon. *Közgazdaság*, 2008/4. pp. 21-42: 29.

²⁹⁵ BELÉNYESI Emese: A magyar közigazgatási képzések, továbbképzések intézménytörténete a XX. századtól napjainkig. Tanulmány. Budapesti Corvinus Egyetem, 2010. Forrás: http://real.mtak.hu/82343/1/A_magyar_kozigazgatasi_kepzések_intezmenytortenete_u.pdf (Letöltve: 2021. március 4.)

²⁹⁶ JÓZSA Zoltán: A hatósági ügyintézés fejlődésének főbb állomásai. In: *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 2019. évi 3. szám. p. 43.

²⁹⁷ NACSA Beáta: Foglalkoztatás jogi szabályozása a közszférában. Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaság-tudományi Intézet, 2013. február p. 7. Forrás: <http://www.econ.core.hu/file/download/bwp/bwp1309.pdf> (Letöltve: 2021. április 16.)

jogi államvizsgát (vagy mindkettőt) akarnak tenni. Az államvizsgához hasonlóan kétféle szigorlatot vezettek be a tudori rendben is: jogtudományi és államtudományi. Innentől kezdve lehetővé vált a közigazgatási pályára készülők számára a speciális ismereteket nyújtó államtudományi képzés választása.²⁹⁸

A közigazgatásban dolgozók szakképzettsége hiányára visszavezethető gondokat a köztisztviselők minősítéséről szóló 1883. évi I. törvénycikk kívánta orvosolni. Ez a törvény kiterjedt az állami, törvényhatósági és községi szolgálatra egyaránt. Ez a központi szervek fogalmazói körében, a vármegyékben az alispánok, a jegyzők és a szolgabírák, törvényhatósági jogú városokban a polgármester, a rendőrkapitányok és a jegyzők, rendezett tanácsú városokban a polgármester számára képesítési követelményként államtudományi államvizsgát, illetve államtudományi vagy jogtudományi tudorságot, ügyvédi oklevél megszerzését írta elő.²⁹⁹

„A XIX. század második felében megteremtődött az a jogász, aki végzettségénél fogva a közigazgatás felső- és középszintjén közigazgatási generalistává nőtte ki magát.”³⁰⁰ A század végén tipikusnak volt mondható a jogásztúlképzés és a jogászok közigazgatásban betöltött szinte kizárólagos szerepe.

20. század

A 20. század nyitó éve a közigazgatási szakképzés terén jelentős rendelkezést hozott. Széll Kálmán miniszterelnöksége idején bocsátották ki az 1900. évi XX. törvénycikket, mely a községi közigazgatási tanfolyamokról szólt. A törvény a jegyzők oktatását és vizsgáját országosan rendezte, állami kézbe vette. Az ország több városában (pl. Marosvásárhelyen, Szombathelyen) közigazgatási tanfolyamokat szervezett. A törvény nyomán új jegyzői kar nevelkedett, amely nem kis mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a községek irányítása szakszerűvé váljon.³⁰¹

A jogász túlképzés ellensúlyozására létrejött a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, ahol a közgazdasági karon közigazgatási szakosztály indult. Az itt megszerezhető „közgazdaságtudományi tudori” oklevél a közigazgatási foglalkoztatásban egyenrangú lett a „jog vagy államtudományi tudori” diplomával a közigazgatás rendezéséről szóló 1929. évi XXX. törvénycikk alapján.³⁰²

A két világháború között az egymást váltó kormányok programjának folyamatos tárgya volt a közigazgatás korszerűsítése. A 19. századi államban a főkövetelmény a közigazgatással

²⁹⁸ GÖNCZI Gabriella: A felsőfokú közigazgatási szakemberképzés fejlődése. Tanulmány. Forrás: https://www.academia.edu/24162823/A_fels%C5%91fok%C3%BA_k%C3%B6zigazgatasi_szakemberkepze%C3%A9s_fejle%C5%91d%C3%A9se (Letöltve: 2021. május 14.)

²⁹⁹ MÁTHÉ Gábor: A képesítési és minősítési rendszer. In: HORVÁTH Attila (szerk.): Magyar állam- és jogtörténet. NKE, Budapest, 2014. pp. 253-256: 254.

³⁰⁰ RIXER Ádám: Jogászok a közigazgatásban. *De iurisprudentia et iure publico Jog- és politikatudományi folyóirat* 2007/3. szám. pp. 112-125: 112. <http://dieip.hu/wp-content/uploads/2007-3-szam.pdf>

³⁰¹ HENCZ Aurél: Felsőfokú közigazgatási szakemberképzés. Magyarországon 1848-1948 Szeged, 1981. pp. 75-76.

³⁰² CSUTORÁS Gábor: A magyar közigazgatási szakemberek elméleti és gyakorlati képesítési követelményeinek jogtörténeti áttekintése. *Jogtörténeti Szemle* 2016. p. 49. Forrás: http://real.mtak.hu/82512/1/Jogtorteneti_Szemle_50-58_CsG.pdf (Letöltve: 2021. április 14.)

szemben a jogállam megvalósítása volt, a 20. századi állam viszont a közigazgatás eredményességét el nem hanyagolható követelménynek tekinti.³⁰³

Dr. Szabó Sándor jogakadémiai tanár a pénzügyi közigazgatás szervezetéről készített törvényjavaslat-tervezetben az 1925-ben jellemző állapotokról szólva leírja, hogy az egyetemeken, jogi főiskolákon alig van pénzügyi jogi oktatás, a pénzügyi közigazgatásban pedig nincs tisztviselőképzés. „Részünkről azt a körülményt, hogy közigazgatásunk, mint Sennyei Pál báró kifejezte „ázsiai állapotban van”, első sorban annak tulajdonítjuk, hogy az alacsony képesítés kívánata s a közigazgatási- és pénzügyi jog alárendelt művelése folytán nem neveltünk magas színvonalon álló közigazgatási tisztviselőket.”³⁰⁴

Magyary Zoltán, aki a közigazgatás korszerűsítésének kérdéseit - korszakát jelentősen megelőzve - interdiszciplináris megközelítéssel igyekezett megválaszolni, 1931-ben a Pázmány Péter Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karán megalapította a Magyar Közigazgatás-tudományi Intézetet. Az intézet a közigazgatás tudomány legmodernebb, elsősorban amerikai eredményeinek hazai interpretálását hozta magával. A közigazgatás racionalizálási programjához kormánybiztosként azonban nem kapott elég segítséget, ezért 1933-ban visszaadta megbízását.³⁰⁵ A racionalizálás a Belügyminisztérium berkeiben folyt tovább a Közigazgatási Racionalizálási Bizottság keretében, melynek Mártonffy Károly volt az adminisztratív vezetője. A közigazgatás négy területére bontotta a munkát: a szervezetre, az ügyintézésre, a jogszabályrendezésre és a köztisztviselői képzésre. „A közigazgatás racionalizálása eredményt csak úgy érhet el, ha a reform egyetemes, ha egyidejűleg veszi munkába a közigazgatási szervezet, a közigazgatási ügyintézés (ennek keretében a közigazgatási eljárás) a jogszabályrendezés a közigazgatási személyzet kérdését.”³⁰⁶

Az államkormányzás és igazgatás hivatalnokrétege ebben a korszakban sem alakult át szakszerű hivatalnoki osztállyá, hanem továbbra is az úri középosztály képviselőiből állt jellemzően. A szakszerűségi elemek vegyültek a politikai elemek túlsúlyával, azaz a szakszerűség alárendelődött a hatalmi-politikai szempontoknak.

A II. világháborút követő időszakban a nemzeti bizottságok feladata volt a demokratikus önkormányzati rendszer kiépítése, az igazgatási szervek felállítása. 1950 után a települési, járási, megyei szinten kiépülő tanácsrendszerben a képviseleti és hatósági funkciók elválasztása valósult meg. A hatósági feladatok gazdái a szakigazgatási szervek lettek, amelyek a végrehajtó bizottság és a végrehajtó bizottság titkára szakmai felügyelete alatt gyakorolták hatáskörüket.

A 1150/1945. ME. rendelet – bizonyos különleges képesítéshez kötött foglalkozásokat kivéve – lehetőséget adott a képesítés alóli felmentésre, így a munkáspártok a kádereiket felelős pozícióba tudták juttatni. Különösen a vidéki közigazgatásban szorult háttérbe a

³⁰³ MAGYARY Zoltán: Magyar közigazgatás. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Bp., 1942. pp. 75-76.

³⁰⁴ SZABÓ Sándor: Törvényjavaslat-tervezet a pénzügyi közigazgatás szervezetéről – Bevezetés. A sárospataki Református Főiskola Könyvkereskedésének Bizománya, Sárospatak, 1925. pp. 2-3.

³⁰⁵ ALMÁSY Gyula: A közigazgatási szervezés és technológia fejlődése Magyarországon. Doktori értekezés. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskolája, Bp., 2012. p. 18. Forrás: <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/almasy-gyula/almasy-gyula-vedes-ertekezes.pdf>

³⁰⁶ MÁRTONFFY Károly: A magyar közigazgatás megújulása. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1939. p. 162.

szakszerűség.³⁰⁷ 1956-ig ritkán került szóba a képesítési előírások kérdése. A jegyzőképzés megszűnt, új tartalommal államigazgatási iskolák és az 1953-ban létrehozott Tanácsakadémia keretében zajlott a közigazgatási dolgozók képzése. Ennek fő feladata a tanácsok és szerveik számára a vezetők és szakemberek képzése mellett a vezetők rendszeres továbbképzése, a továbbképzés gyakorlati és módszertani támogatása és a tanácsi munka tudományos vizsgálata volt.³⁰⁸

Az első lépés a képesítési előírások visszavezetése irányában az 1021/1960. kormányhatározat volt, amely a tanácsok végrehajtó bizottsága titkárainál és szakigazgatási szerveinél bevezette a képesítési követelményeket, felsőfokú végzettséget viszont csak szűk körben írt elő, elsősorban vezetők részére.³⁰⁹

A tanácsakadémiai képzési rendszer rövid szünetelés után 1957-ben három különböző városban (Szombathelyen, Veszprémben és Nyíregyházán)³¹⁰ kezdte újra működését, melyek az 1021/1970. MT határozat szerint 1970-ben integrálódtak és kaptak főiskolai intézményi keretet. Erre az időre a korábbi néhány hónapos képzés már két éves képzéssé fejlődött, a képzőintézmény a teljes tanácsrendszer igazgatási szakemberállományát képezte és a továbbképzés és az igazgatási tevékenység tudományos jellegű vizsgálatát is ellátta.³¹¹

A második világháború után először a 25/1977. MT rendeletben szerepeltek mind vezető, mind ügyintézői állásúakra követelmények, ugyanakkor ezek a központi szerveknél alacsonyabbak voltak, mint a helyi szerveknél. A közigazgatás saját oktatási rendszerének kiépítési szándéka is ebben az időszakban jelent meg, a közgazdasági szakközépiskolákban igazgatási és ügyviteli tagozatok jöttek létre.

Csak a 70-es évektől vált általánosan elfogadottá, hogy a közigazgatás külön szakma és a köztisztviselők egy részét (generalistákat) erre szakosodott intézményekben kell képezni. A három tanácsakadémiát 1970-ben egyesítették. A kifejezetten közigazgatási képzés központi intézménye a Tanácsakadémián létrejövő, már kifejezetten nappali, főiskolai szintű képzést nyújtó Államigazgatási Főiskola volt, melyet az 1977. évi 3. törvényerejű rendelet hozott létre.³¹²

Az 1978/79. tanévben kezdte meg működését az Államigazgatási Főiskola, innentől jelenik meg nagy számban a kifejezetten a közigazgatásban történő munkavégzésre képzett személyi állomány. A főiskolai képzés mellett az intézmény feladata volt az egységes községi

³⁰⁷ CSUTORÁS Gábor: A magyar közigazgatási szakemberek elméleti és gyakorlati képesítési követelményeinek jogtörténeti áttekintése. *Jogtörténeti Szemle*, 2016. p. 50. Forrás: http://real.mtak.hu/82512/1/Jogtorteneti_Szemle_50-58_CsG.pdf (Letöltve: 2021. április 14.)

³⁰⁸ BELÉNYESI Emese: A magyar közigazgatási képzések, továbbképzések intézménytörténete a XX. századtól napjainkig. Tanulmány. Budapesti Corvinus Egyetem, 2010. p. 8. Forrás: http://real.mtak.hu/82343/1/A_magyar_kozigazgatasi_kepzesek_intezmenytortenete_u.pdf (Letöltve: 2021. március 4.)

³⁰⁹ GYÖRGY István: Közszolgálati személyzetpolitika a szocialista időszakban. In: Hazafi Zoltán (szerk.) *Kormányzati személyzetpolitika*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019. p. 30.

³¹⁰ MÁTHÉ Gábor: Az igazgatásszervezőtől a közigazgatási szakértőig. In: Horváth Anett (szerk.) *40 éves a közigazgatási felsőoktatás. Jubileumi kiadvány a közigazgatási felsőoktatás 40. évfordulójára*. NKE, 2018. p. 6.

³¹¹ ARNOUSZ-JUHÁSZ Lilla Mária: A magyar közigazgatási felsőoktatás fejlődésének irányai. Doktori értekezés. NKE, 2018. Forrás: <https://tudasportal.uni-nke.hu/tudastar-reszletek?id=123456789/13327> (Letöltve: 2021. április 20.)

³¹² GAJDUSCHEK György: A magyar közigazgatás és közigazgatás-tudomány jogias jellegéről. *Politikatudományi Szemle*, 2012/4. szám pp. 29-49: 37.

szakvizsga, az általános államigazgatási ismeretek szakvizsga előkészítése és megszervezése is.

A későbbiekben hozott párthatározatokban már további elmozdulás érzékelhető a szakmaiság irányába. A rendszerváltásig azonban nem jutott el a személyzetpolitika törvényi szintű szabályozásig.³¹³

A Minisztertanács 1987. július 1-jével hozta létre az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalt (APEH), a szervezetre vonatkozó rendelkezések 1988. január 1-jén léptek hatályba. Az új szervezetnek egyszerre kellett egyrészt az adóreformhoz kapcsolódó feladatokat megoldania, másrészt egy korábbi ellenőrzés-centrikus szervezetről a piaci viszonyokhoz rugalmasan alkalmazkodni tudó adóbeszedési szervezetté alakulnia.³¹⁴

Az 1988-as adóreformig a bevételek közül hiányzott a lakosság jövedelmeinek érdemi adóztatása (vagyis nem volt személyi jövedelemadó), a forgalmi adókra az egyfázisú, halmozódó forgalmi adó volt a jellemző, és a bevételek jelentős részét adták az állami vállalatokat különböző jogcímenen terhelő adók. Ebből eredően a hatályos adójogszabályokkal szemben komoly adóelkerülés veszélye sem fenyegetett. Az adóalanyok száma is viszonylag csekély volt, ennek megfelelően nem volt szükség nagyobb létszámú adóapparátusra.³¹⁵

A rendszerváltás után

1990 után a politikai és gazdasági berendezkedés megváltozása a közigazgatás társadalmi szerepével kapcsolatos elvárásokra is jelentős hatással volt. A polgári közigazgatás két meghatározó alrendszere újra az államigazgatás és az önkormányzati igazgatás lett, emellett jelentős számban jöttek létre a minisztériumok irányítása alatt álló ún. dekoncentrált szervek is. A 90-es évek közepétől a jelentősebb műszaki, technikai háttérrel, illetve szakmai felkészültséget igénylő államigazgatási ügyeket a körzetközponti jegyzők és az országot behálózó okmányirodák hatáskörébe utalta a jogalkotó.

Az adóigazgatás korszerűsítése is megkezdődött a rendszerváltást követően. Az adóalanyok számának megsokszorozódására reagálva megindult egy modern, a korábbinál sokkal nagyobb adóigazgatás kiépítése. Első lépésként az 1992. évi szervezeti átalakulás indult el, amelynek során a területi adófelügyelőségeket megszüntették, feladataik beépültek a megyei (fővárosi) adóigazgatóságok feladatai közé. Az addigi ágazati jellegű és ellenőrzés centrikus szervezet-felépítési elv nem volt tartható. Egyrészt rohamosan bővült az adóalanyi kör, másrészt az adóigazgatás teljesítményi céljai is átalakultak: az ellenőrzés mellett az adóbeszedési feladatok (bevallás-feldolgozás és behajtás) kerültek a középpontba.³¹⁶ Az APEH szervezetével szemben támasztott növekvő szakmai és társadalmi igények szükségessé tették a szakemberek tudásszintjének rendszeres fejlesztését is. A 225/1999. (XII. 30.) Korm. rendelet a hivatal köztisztviselői részére a munkavégzésükhöz szükséges képzés, továbbképzés megszervezése és lebonyolítása érdekében létrehozta az Oktatási

³¹³ CSUTORÁS Gábor: A magyar közigazgatási szakemberek elméleti és gyakorlati képzési követelményeinek jogtörténeti áttekintése. *Jogtörténeti Szemle*, 2016. pp. 50-58: 51-52. Forrás: http://real.mtak.hu/82512/1/Jogtorteneti_Szemle_50-58_CsG.pdf

³¹⁴ Jubileumi Bulletin - 15 éves az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal. Budapest, 2002. p. 6.

³¹⁵ LÁSZLÓ Csaba: Vargabetűk az államháztartási reform tízéves történetében (1988–1997). *Közgazdasági Szemle*, XLVIII. évf., 2001/10. szám. pp. 844-864: 847.

³¹⁶ Az adóigazgatási korszerűsítés első szakasza. In: Az APEH világa 1999 - Évkönyv. Kompkonzult Kft. Bp., 2000. p. 13.

Igazgatóságot. Korábban ezt a munkát a személyügyi főosztályon végezte egy kisebb egység, de a hivatal létszámának bővülésével és feladatainak növekedésével szükségessé vált ezen a téren is a változtatás.

2010. után a közigazgatás szervezeti megújításának legfontosabb részét képezte a területi közigazgatás átalakítása. A rendező elv az volt, hogy a hatósági ügyet intéző, így az állampolgárokkal kapcsolatban álló szervek kerüljenek integrálásra.

2011. január 1-jén megkezdtek működésüket a fővárosi/megyei kormányhivatalok, majd 2013. január 1-jétől a járási hivatalok. Helyi szintű ügyintézés, a helyi viszonyok ismeretét igénylő ügyek, valamint az önkormányzat képviselő testületének rendeletalkotási jogkörével összefüggő jegyzői hatáskörök maradtak helyi szinten. A járási hivatalok szervezeti egységeiként működő, szolgáltató jellegű kormányablakok 2011 januárjában nyíltak meg a fővárosban, és a megyeszékhelyeken.³¹⁷

A közigazgatás valós szükségletei, a jelentős számú magasán képzett tisztviselő iránti igény hatására már a 80-as évek közepén felmerült az egyetemi szint megteremtése a felsőfokú közigazgatási képzésben. Ennek indoka volt az is, hogy a jogászként végzetek a közigazgatás területén egyrészt túlképzettek voltak a közigazgatási munkában nem, vagy kevésbé hasznosuló tárgyak (büntetőjog, polgári jog) miatt, más oldalról viszont alulképzetteknek voltak tekinthetők, hiszen nem tanultak a korszerű közigazgatásban szükséges tárgyakat (településfejlesztés, informatika, önkormányzati gazdálkodás). Erre tekintettel az Államigazgatási Főiskola szakemberei már 1991-ben kidolgozták a közigazgatási szakemberképzés kétfokozatú modelljét, melyben hároméves főiskolai szint, majd másfél éves igazgatás-szervező mesterképzés szerepelt.

2000-ben az Államigazgatási Főiskolát összevonták a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemmel, létrejött a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, majd 2004-től a Budapesti Corvinus Egyetem, melynek Közigazgatás-tudományi Karán kezdődött meg az okleveles közigazgatási szakértők, később okleveles közigazgatási menedzserek képzése.

A felsőfokú közigazgatási szakember képzés tekintetében bekövetkezett 2011. évi mérföldkő előtt az alábbi jellemzőket lehet kiemelni:

- Magyarországon - a történelmi hagyományokból fakadóan - a közigazgatási szakemberképzést a jogi képzés részeként kezelték évszázadokon át,
- a hazai közigazgatási szakemberképzés az igazgatás-szervező alapszak 1978-ban történő elindításával vált önálló felsőoktatási képzéssé,
- 1993-ig a szak a Belügyminisztérium felügyelete alatt működött, ezt követően részévé vált az általános felsőoktatási ágazatirányításnak, vagyis az igazgatási szakok a jogi képzési ággal közösen kezelve elszakadtak a közigazgatás prognosztizált létszámgigénye és személyzetpolitikája alapján meghatározott képzési igényektől,
- 1993-tól az igazgatási képzések piaci típusúak lettek, a programok tartalma és a közigazgatás valós igényei közötti kapcsolat, a tisztviselői karrierpályához kapcsolódó pályaaorientáció és pályakövetés megszűnt,

³¹⁷ JÓZSA Zoltán: A hatósági ügyintézés fejlődésének főbb állomásai. *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás* 2019/3. szám. pp. 40-65: 46-49. <https://doi.org/10.32575/ppb.2019.3.3>

- 2005-ig az igazgatás-szervező szak kizárólag az Államigazgatási Főiskolán és jogutódjain folyt.³¹⁸

Ez a közel 30 évig fennálló monopolhelyzet megszűnt, tekintve, hogy több egyetem állam- és jogtudományi kara (Győrben, Debrecenben, Budapesten) is indított igazgatás-szervező alapképzést és nemzetközi igazgatási mesterszakot a 2000-es évek közepén.

Mérfoldkő a közigazgatási felsőoktatásban

Lőrincz Lajos markánsan képviselt nézete szerint „legfontosabb annak a fix ideának a feloldása lenne, hogy a közigazgatási szakemberképzés a jogászképzés keretében oldható meg, hogy a jogász a legalkalmasabb a közigazgatási feladatok ellátására. Ez már száz éve sem volt igaz, olvassuk el Concha Győző, később Egyed István, Magyary Zoltán idevonatkozó megállapításait, napjainkban pedig még inkább idejét múltá.”³¹⁹

Az évszázadok óta fennálló, tudományos alapú önállósulási kíváncsi egészen 2011-ig csak terv volt. Majd a 2011. évben kiadott Magyary Program kijelölte az integrált közszolgálati tudás intézményi bázisának igényét és ez az intézményi bázis a Nemzeti Közszolgálati Egyetem lett.

Az 1278/2010. (XII.15.) Kormányhatározat 2. pontja értelmében a Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2012. január 1-től a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, a Rendőrtiszti Főiskola és a Budapesti Corvinus Egyetemből kiváló Közigazgatás-tudományi Kar átalakulásával jött létre, a felsőfokú közszolgálati szakemberképzés bázis-intézményeként, az említett intézmények általános jogutódjaként.

A felsőfokú közszolgálati szakemberképzés új, elkülönült, kormányzat alá rendelt formában egységes alapokra helyezése történt meg a Nemzeti Közszolgálati Egyetem létrehozásával, ahol a Közigazgatás-tudományi Karon, majd 2016-tól az Államtudományi és Közigazgatási Karon folyt önálló intézményként a képzés a közigazgatás személyi állományának utánpótlása céljából.³²⁰ Jelenleg a volt Államigazgatási Főiskola jogutódjaként az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karon folyik a közigazgatási szakemberek képzése. A hallgatók közigazgatás-szervező képesítéssel szereznek diplomát, melyet mesterképzésen további 2 év elvégzésével fokozhatnak.

Ezzel az időbeli áttekintéssel jutottunk el a tanulmány közelebbi témájához, az adóigazgatási tisztviselők képzéséhez, hiszen 2017. szeptemberéig ilyen képzés nem létezett a magyar felsőoktatásban.

2011. január 1-jén, az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal, valamint a Vám- és Pénzügyőrség, e két önmagában is tekintélyes intézmény összevonásával létrejött a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, és ezzel egy szervezetbe koncentrálódott az állami adóhatósági, vámhatósági, valamint a pénzügyi nyomozói tevékenység.³²¹ Az integrációval a hazai

³¹⁸ ARNOUSZ-JUHÁSZ Lilla Mária: A magyar közigazgatási felsőoktatás fejlődésének irányai. Doktori (PhD) értekezés, Tézisfüzet műhelyvitára. NKE, 2018. p. 15. Forrás: https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/arnousz-juhasz_lilla_maria_doktori_ertekezes_2018.pdf (Letöltve: 2021. április 26.)

³¹⁹ LŐRINCZ Lajos: Új tendenciák a közigazgatási szakemberképzés nemzetközi gyakorlatában. In: Takács Péter (szerk.) A jogászképzés múltja, jelene és jövője. (szerk.: Takács Péter) ELTE, Bp., 2003. pp. 119-124.

³²⁰ CSUTORÁS Gábor: A magyar közigazgatási szakemberek elméleti és gyakorlati képesítési követelményeinek jogtörténeti áttekintése. *Jogtörténeti Szemle*, 2016. p. 52. Forrás: http://real.mtak.hu/82512/1/Jogtorteneti_Szemle_50-58_CsG.pdf Letöltés ideje: 2021. április 14.

³²¹ Vö. SZABÓ Andrea: Egy új „státusú” központi hivatal rendvédelmi feladatai. In.: Deák József et al. (szerk.):

közigazgatásban egy minőségileg új és szakmailag magasabb színvonalon működő, mintegy 23 ezer fős szervezet jött létre.³²² A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) a kormányzati elvárásoknak megfelelően, immár egységes irányítás alatt, az állam adó- és adójellegű bevételeinek kezelését és megfelelő védelmét nagyobb hatékonysággal látja el, mint a korábban elkülönülten működő jogelőd szervezetek. A NAV - igyekeztével megfelelni a társadalmi, a jogszabályi és nem utolsósorban az európai uniós elvárásoknak - mindenkor kiemelt feladatának tekinti az adók, illetékek, járulékok és vámok eredményes és hatékony beszedését, ezáltal biztosítva az államháztartás adójellegű bevételeinek mintegy 92 százalékát.³²³

Elmondhatjuk, hogy jelenleg a NAV adó- és vámtisztviselőinek speciális képzési szükségletét – államilag finanszírozott rendszerben – a Nemzeti Közszerológati Egyetem biztosítja. A pénzügyörök képzését a Rendészettudományi Karon folyó oktatás, míg az adó- és vámtisztviselők közül a nem pénzügyörök tisztviselők képzését az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karon folyó adóigazgatási szakirány biztosítja. Természetesen a NAV tisztviselői állományába érkezők más felsőoktatási intézmény képzésében megszerzett diplomával (pl. jogász, közgazdász, pénzügyi és számviteli képesítés) is elhelyezkedhetnek a különböző szakterületeken, azonban ennyire specifikus adóigazgatási képzés nincsen ma Magyarországon más felsőoktatási intézményben.³²⁴

A közigazgatás-szervező alapképzési szak keretében működő önálló adóigazgatási szakirány elindításáról 2015. nyarán született döntés a NAV akkori vezetése részéről. Az adóigazgatási szakirány elindításának kiinduló pontja volt, hogy az NKE-n végzetek tudatosan készüljenek a NAV-nál történő munkavállalásra, megfelelő elméleti és gyakorlati ismereteket szerezzenek, amelyek a képzés első két évében szerzett közigazgatási alapismeretekre épülnek.

Az Egyetem és a NAV közösen kidolgozta a képzés adóigazgatás specifikus szakmai ismereteit tartalmazó tantárgyi programot és az NKE Szenátusa a 4/2017. (I. 25.) számú határozat alapján elfogadta az akkori Államtudományi és Közigazgatási Kar közigazgatás-szervező szakán az adóigazgatási szakirány létesítési kérelmét. Az akkreditációs kérelem az Oktatási Hivatalhoz is benyújtásra került és a sikeres akkreditáció után a képzés 2017. szeptemberében elindult.

Az adóigazgatási szakirányra vonatkozó differenciált ismeretek körét az alábbi tantárgyak fedik le:

- Adózás és integritás
- Adóigazgatás és adóeljárás alapjai
- Adójog I-II.
- Nemzetközi adójog és uniós vámjog I-II.
- Ellenörzés és hatósági eljárás az adóigazgatásban

A toll sokszor erősebb, mint a kard. Rendészettudományi tanulmányok Prof. Dr. Fórizs Sándor 65. születésnapja tiszteletére. NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Bp., 2016. pp. 200-210.

³²² Vö. MAGASVÁRI Adrienn: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal szerepe, szervezete, feladatai, személyi állománya. In: ERDÖS Ákos: Integrált Pénzügyörök Ismeretek I. – Kezdő pénzügyörök kézikönyve. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám és Pénzügyörök Tagozat, Bp., 2018. pp. 25-43.

³²³ Előszó NAV évkönyv - Tények, információk a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezetéről és annak 2011. évi tevékenységéről. Bp., 2012.

³²⁴ SZABÓ Andrea: A pénzügyörök képzésektől az adóigazgatási szakirányig. *Belügyi Szemle* 2018/11. szám. pp. 71-80: 71. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.11.7>

- Felszámolási és végrehajtási ismeretek
- Ügyfélszolgálati kommunikációs tréning
- E-közzszolgálat elmélete
- Adóügyi e-közigazgatási alkalmazások és e-ügyintézés
- Adószaknyelv (angol, német) I-II.
- Számviteli alapok

A tantárgyak ismertetéséből látszik, hogy valóban, elsősorban az adóigazgatási szakemberek utánpótlását célozza a képzés. Ahogy a Nemzeti Közzszolgálati Egyetem által közzzétett szakirány tájékoztatóban szerepel, „a képzés egyedülálló a felsőoktatás rendszerében, tekintettel arra, hogy jelenleg speciális adószakmai, adóigazgatási, közigazgatási tudást egyaránt biztosító képzés máshol nem érhető el. A képzés célja, hogy az olyan speciális adószakmai tudást adjon, amely biztosítja a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál és más adóhatóságoknál történő munkavégzéshez szükséges ismeretek elsajátítását. A szakirányon diplomát szerző hallgatók képesek lesznek arra, hogy az adóigazgatás munkájában hatékonyan részt vegyenek, és ezáltal megteremtődik számukra a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál történő elhelyezkedés lehetősége.”

Az államtudományi képzési terület alap- és mesterképzési szakjainak meghatározásáról és s kimeneti követelményeiről, valamint az azzal összefüggő kormányrendeletek módosításáról szóló 282/2016. (IX. 21.) Korm. rendelet szerint a megszerezhető szakképzettség: *közigazgatás-szervező, adóigazgatási szakirányon*, ez kerül a végzett hallgatók oklevelében rögzítésre.

Összegzés

A közigazgatás szakmák sokaságára épülő tevékenységrendszer, ezért a közigazgatási szakemberek képzése is sokrétű kell legyen annak érdekében, hogy meg tudjanak felelni a velük szemben támasztott követelményeknek. Fontos egyrészt, hogy a közzszolgálati szerepet, az ebből fakadó sajátos attitűdöt, ismereteket, készségeket elsajátítsák, továbbá - a szakmai ismereteken túl - olyan típusú kompetenciák kialakítása is szükséges számukra, amely képessé teszi őket az ügyfelekkel való együttműködésre.

A közzszolgálat személyzeti utánpótlásának biztosításában, valamint a közigazgatásban dolgozók személyes tudásanyagának, illetve készség- és képességfejlesztésében mind az iskolarendszerű képzéseknek, mind az attól eltérő speciális, gyakorlat-orientált továbbképzéseknek megvan a maga helye és fontossága. Ahogy a különböző közzszolgálati munkaköröknél az adott pozíció szakmai tartalma szerint beszélhetünk általános tudásanyaggal rendelkező generalistákról, illetve speciális ágazati tudású specialista tisztviselőkről, úgy ez a generalista-specialista tagolódás megjelenik a képzések-, továbbképzések szakmai tartalma tekintetében is. A generalisták olyan tudással rendelkeznek, amely nem köti őket egyetlen szakigazgatási ágazathoz, hanem a közigazgatás teljes spektrumában jelen lehetnek. Magyarországon hagyományosan a jogi diplomát tekintik ma is a közigazgatásban általánosan hasznosítható végzettségnek, ezért a jogászokat leginkább generalistáknak tarthatjuk, azonban a 20. század második felében egyre elfogadottabbá vált, hogy generalista az is lehet, aki közigazgatás-szervező diplomával rendelkezik.³²⁵

³²⁵ TEMESI i. m. (2011) p. 91.

A közigazgatás, ezen belül az adóigazgatás meghatározó jellemzője a rendelkezésre álló humán erőforrás, amely megfelelő minőségi paraméterek (felkészültség, a feladat ellátásához szükséges kompetenciák stb.) mentén érdemben képes hozzájárulni az ügyfélbarát és hatékony szolgáltató közigazgatás (adóigazgatás) megvalósulásához. Egységes követelmény a teljes közigazgatásra vonatkozóan, hogy a közhatalmi és közszolgáltatói szerepkörben fellépő személyi állomány, tisztviselők megfelelő szakmai ismeretekkel, attitűdökkel, valamint készségekkel és kompetenciákkal legyenek felvértezve a napi szintű munkavégzés és feladatellátás során.³²⁶ Hasonló célokat (professzionális, hivatástudattal rendelkező, szakmailag felkészült, etikus és motivált személyi állományra van szükség a közigazgatásban) fogalmazott meg jövőképe keretében a 2014-2020 évekre szóló Közigazgatás- és Köszolgáltatás-fejlesztési Stratégia is.³²⁷

Ehhez, vagyis a közigazgatási szakemberek képzésének szakmai sokszínűségéhez járul hozzá a Nemzeti Köszolgáltatati Egyetemen 2017-ben elindított adóigazgatási szakirány, mely - nézetem szerint - a generális tudás mellett speciális ágazati tudással is rendelkező leendő tisztviselőket bocsát ki minden évben. Különösen fontos ez annak a tükrében, hogy "az állam javarészt közigazgatás, minden politikai célkitűzés csak a közigazgatás közreműködésével valósítható meg"³²⁸. Abban a tekintetben sem lehet vita, hogy a közigazgatási tevékenységen belül kiemelkedő jelentőségű az állam anyagi alapjairól történő gondoskodás, azaz az adóigazgatás. Ki kell vetni és be kell szedni az adókat, nyilvántartásokat kell vezetni a beszedett adókról és az adózókról, kezelni kell a beszedett adókat és azt okosan kell felhasználni a közellátásra, a gazdaság támogatására vagy más állami célokra. Rátermett és képzett tisztviselők helyett laikusokkal a közigazgatás (adóigazgatás) nem működtethető.

Felhasznált irodalom:

- [1] A magyar nyelv értelmező szótára <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/t-4D5B8/tisztviselo-4F6BA/> (Letöltve: 2021. április 14.)
- [2] ALMÁSY Gyula: A közigazgatási szervezés és technológia fejlődése Magyarországon. Doktori értekezés. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskolája, Bp., 2012. Forrás: <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/almasy-gyula/almasy-gyula-vedes-ertekezes.pdf>
- [3] Az APEH világa 1999 - Évkönyv. Kompkonzult Kft. Bp., 2000.
- [4] ARNOUSZ-JUHÁSZ Lilla Mária: A magyar közigazgatási felsőoktatás fejlődésének irányai. Doktori értekezés. NKE, 2018. Forrás: <https://tudasportal.uni-nke.hu/tudastar-reszletek?id=123456789/13327> (Letöltve: 2021. április 20.)
- [5] BELÉNYESI Emese: A magyar közigazgatási képzések, továbbképzések intézménytörténete a XX. századtól napjainkig. Tanulmány. Budapesti Corvinus Egyetem, 2010.

³²⁶ Értékelési jelentés Kompetenciafejlesztést célzó képzések értékelése „Vállalkozási keretszerződés az EU Kohéziós Politikáját szolgáló EU Alapok társfinanszírozásával megvalósuló fejlesztéspolitikai programok értékeléseinek készítésére, 9 részben - 5. rész: Közfelfüggetlés és közszolgáltatások fejlesztéseinek értékelései” című projekt keretében. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/HUE52.pdf> (Letöltés ideje: 2021. 05. 11.)

³²⁷ Közigazgatás- és Köszolgáltatás-fejlesztési Stratégia 2014-2020, p. 24. https://2015-2019.kormany.hu/download/8/42/40000/K%C3%B6zigazgat%C3%A1s_fejleszt%C3%A9si_strat%C3%A1gia.pdf (Letöltés ideje: 2021. 05. 22.)

³²⁸ LŐRINCZ Lajos: Közigazgatás: tegnap, ma, holnap. *Tér és társadalom*, XIII. évf. 1999/3. szám. pp. 3-18: 15-16. <https://doi.org/10.17649/TET.13.3.527>

- http://real.mtak.hu/82343/1/A_magyar_kozigazgatasi_kepzesek_intezmenytortene_u.pdf
- [6] CSUTORÁS Gábor: A magyar közigazgatási szakemberek elméleti és gyakorlati képesítési követelményeinek jogtörténeti áttekintése. *Jogtörténeti Szemle*, 2016. http://real.mtak.hu/82512/1/Jogtorteneti_Szemle_50-58_CsG.pdf
 - [7] Értékelési jelentés Kompetenciafejlesztést célzó képzések értékelése „Vállalkozási keretszerződés az EU Kohéziós Politikáját szolgáló EU Alapok társfinanszírozásával megvalósuló fejlesztéspolitikai programok értékeléseinek készítésére, 9 részben - 5. rész: Közsféra és közszolgáltatások fejlesztéseinek értékelései” című projekt keretében. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/HUE52.pdf> (Letöltés ideje: 2021. 05. 11.)
 - [8] GAJDUSCHEK György: A magyar közigazgatás és közigazgatás-tudomány jogias jellegéről. *Politikatudományi Szemle*, 2012/4. szám. pp. 29-49.
 - [9] GÖNCZI Gabriella: A felsőfokú közigazgatási szakemberképzés fejlődése. 13 p. https://www.academia.edu/24162823/A_fels%C5%91fok%C3%BA_k%C3%B6zigazgatasi_szakemberkepzo%C3%A9s_fejlo%C5%91d%C3%A9se (Letöltve: 2021. május 14.)
 - [10] GYÖRGY István: Közszolgálati személyzetpolitika a szocialista időszakban. In: Hazafi Zoltán (szerk.) *Kormányzati személyzetpolitika* Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019.
 - [11] HAJNAL György - JENEI György: Közigazgatási rendszerek, valamint közigazgatás-, illetve közmenedzsment-tudomány és -képzés Európában és Magyarországon. *Közgazdaság*, 2008/4. pp. 21-42.
 - [12] HENCZ Aurél: Felsőfokú közigazgatási szakemberképzés Magyarországon 1848-1948. Szeged, 1981.
 - [13] JÓZSA Zoltán: A hatósági ügyintézés fejlődésének főbb állomásai. *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 2019/3. szám. pp. 40-65. <https://doi.org/10.32575/ppb.2019.3.3>
 - [14] Jubileumi Bulletin - 15 éves az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal. Budapest, 2002.
 - [15] Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Stratégia 2014-2020. https://2015-2019.kormany.hu/download/8/42/40000/K%C3%B6zigazgat%C3%A1s_fejleszt%C3%A9si_strat%C3%A9gia_.pdf (Letöltés ideje: 2021. 05. 22.)
 - [16] LÁSZLÓ Csaba: Vargabetűk az államháztartási reform tízéves történetében (1988–1997). *Közgazdasági Szemle*, XLVIII. évf., 2001/10. szám. pp. 844-864.
 - [17] LŐRINCZ Lajos: Új tendenciák a közigazgatási szakemberképzés nemzetközi gyakorlatában. In: A jogászképzés múltja, jelene és jövője. (szerk.: Takács Péter) ELTE, Budapest. 2003.
 - [18] LŐRINCZ Lajos: Közigazgatás: tegnap, ma, holnap. *Tér és társadalom*, XIII. évf. 1999/3. szám. pp. 3-18. <https://doi.org/10.17649/TET.13.3.527>
 - [19] MAGASVÁRI Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem-történeti Füzetek*, XXV. évf., 2015/43-46. sz. pp. 39-46.
 - [20] MAGASVÁRI Adrienn: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal szerepe, szervezete, feladatai, személyi állománya. In: ERDŐS Ákos: *Integrált Pénzügyőri Ismeretek I. – Kezdő pénzügyőrök kézikönyve*. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám és Pénzügyőri Tagozat, Bp., 2018. pp. 25-43.
 - [21] MAGYARY Zoltán: *Magyar közigazgatás*. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Budapest, 1942.
 - [22] MÁRTONFFY Károly: *A magyar közigazgatás megújulása*. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Bp., 1939.
 - [23] MÁTHÉ Gábor: A képesítési és minősítési rendszer. In: HORVÁTH Attila (szerk.) *Magyar állam- és jogtörténet*. NKE, Budapest, 2014. pp. 253-256.

- [24] MÁTHÉ Gábor: Az igazgatásszervezőtől a közigazgatási szakértőig. In: Horváth Anett (szerk.) 40 éves a közigazgatási felsőoktatás. Jubileumi kiadvány a közigazgatási felsőoktatás 40. évfordulójára. NKE, Bp., 2018.
- [25] NACSA Beáta: Foglalkoztatás jogi szabályozása a közszférában. Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaságtudományi Intézet, 2013. február 7.
<http://www.econ.core.hu/file/download/bwp/bwp1309.pdf>
- [26] NAV évkönyv - Tények, információk a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezetéről és annak 2011. évi tevékenységéről. NAV, Bp., 2011.
- [27] Pallas Nagy Lexikona. HTML változat. <https://mek.oszk.hu/00000/00060/html/>
- [28] RIXER Ádám: Jogászok a közigazgatásban. *De iurisprudentia et iure publico Jog- és politikatudományi folyóirat*, 2007/3. szám. pp. 112-125. <http://dicip.hu/wp-content/uploads/2007-3-szam.pdf>
- [29] SZABÓ Andrea: A pénzügyőri képzésektől az adóigazgatási szakirányig. *Belügyi Szemle* 2018/11. szám. pp. 71-80. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.11.7>
- [30] SZABÓ Andrea: Egy új „státusú” központi hivatal rendvédelmi feladatai. In.: Deák József et al. (szerk.): A toll sokszor erősebb, mint a kard. Rendészettudományi tanulmányok Prof. Dr. Főrizs Sándor 65. születésnapja tiszteletére. NKE Szolgáltató Nonprofit Kft, Budapest. 2016. pp. 200-210.
- [31] SZABÓ Sándor: Törvényjavaslat-tervezet a pénzügyi közigazgatás szervezetéről – Bevezetés. A sárospataki Református Főiskola Könyvkereskedésének Bizománya, 1925.
- [32] TEMESI István: A közigazgatási dolgozók képzésének története. *Magyar Közigazgatás, Új folyam*, 2011/3. szám. pp. 90-98.

Lektor

Szabó Andrea, Dr., PhD., tanszékvezető egyetemi docens,
pénzügyőr ezredes,
Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Vám- és Pénzügyőri Tanszék
szabo.andrea@uni-nke.hu